

B. Chomentowska, J. Kalaga, R. F. Mazurowski, A. Waluś

Łęg, st. 3, gm. Połaniec, woj. tarnobrzeskie, AZP 95-69/2

Informator Archeologiczny : badania 26, 76

1992

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Lęg, st. 3
gm. Połaniec, woj. tarnobrzeskie
AZP 95-69/2

Archet sp. z o. o. w Warszawie

Badania prowadzili dr dr B. Chomentowska, J. Kalaga, R. F. Mazurowski (autor sprawozdania), A. Waluś. Finansowane przez Elektrownię im. T. Kościuszki w Połańcu. Pierwszy sezon badań. Sezonowa osada produkcyjna z okresu wczesnego średniowiecza (VI-VII w.), ślady osadnictwa neolitycznego? i kultury Chłopice-Veselé z wczesnej epoki brązu oraz z okresu wpływów rzymskich.

Stanowisko położone jest na łagodnym, piaszczystym wyniesieniu pomiędzy bezimiennym ciekim wodnym od północy, płynącym pierwotnie z północnego zachodu na południowy wschód, a lewym brzegiem rzeki Czarnej oraz ok. 80 m na północ od stanowiska 2 w tej miejscowości. Jest to cyploatowe wyniesienie, którego wąski język opada łagodnie w kierunku południowo-wschodnim. W najbliższym czasie ma tu być zbudowana oczyszczalnia ścieków dla miasta Połania, stąd też badania wykopaliskowe miały charakter prac ratowniczych.

Prace terenowe trwały od lipca do końca września. Przebadano łącznie obszar 39,875 ara. Odkryto 42 obiekty archeologiczne, z których 41 należy do sezonowej osady produkcyjnej z okresu wczesnego średniowiecza, datowanej na VI-VII w. n. e., której ludność zajmowała się pozyskiwaniem występującej tu darniowej rudy żelaza ze złoża usytuowanego w północnej części osady, nad bezimiennym ciekim wodnym. Pozyskaną rudę poddawano procesowi wyprażania w paleniskach jamowych o kształcie wydłużonego owalu, kolistych lub (sporadycznie) zbliżonych do prostokąta, które w liczbie 21 grupowały się w skupieniach rozciągających się w dwóch pasmach nad ciekim wodnym, po linii północny zachód-południowy wschód. Paleniskom jamowym do wyprażania rudy darniowej towarzyszyły jamy posłupowe (11), a także 7 owalnych, kolistych lub nerkowatych w planie jam gospodarczych o bliżej nieokreślonej funkcji. Brak obiektów mieszkalnych. Paleniskom towarzyszy warstwa kulturowa utworzona przez silnie przepaloną ziemię wyrzuconą z nich w trakcie wybierania wyprażonej rudy. Największe obiekty do wyprażania rudy mają dł. od 4,5 do 5,1 m, szer. 2,3-2,8 i gł. 0,38-0,75 m. W niektórych z nich proces wyprażania powtarzany był nawet trzykrotnie.

Pochodzący z warstwy kulturowej i obiektów material ceramiczny charakteryzuje się wyłącznie ręcznym wykonaniem, w zdecydowanej większości jest pozbawiony ornamentyki. Jeżeli już występuje zdobnictwo, to są to ukośne nacięcia krawędzi wylewu, odciski prostego stempelka, prymitywna linia falista, poziome linie ryte lub wprost nieregularne dolki. Wśród naczyń występują właściwie dwa typy garnków: a) typowe okazy typu praskiego, b) garnki o esowatym profilu, baniastym brzuścu oraz mniej lub bardziej wychylonej na zewnątrz szyjce. Ponadto odkryto w różnym stopniu wyprażone grudki rudy żelaza, żużle żelazne oraz wykonane z tego surowca raki, kółka i inne silnie skorodowane przedmioty. W dwóch obiektach wczesnośredniowiecznych wystąpiły zabytki o cechach typowych dla okresu wpływów rzymskich: a) brązowa zapinka typu 158 wg O. Almgrena — z podwiniętą nóżką o krótkiej czterozwojowej sprężynie i górnej cięciwie (faza C₂ okres wpływów rzymskich oraz być może początek fazy C₃); b) rurkowaty paciorek z niebieskiego szkła opakowego, zdobiony dwiema nitkami wtopionego szkła o barwie żółtej i czerwonej, którego najbardziej prawdopodobne datowanie można wyznaczyć na fazy C₁-C₂.

Poniżej warstwy kulturowej z okresu wczesnego średniowiecza, w północnej części osady wystąpiła mała, owalna jama, która ze względu na nieregularny kształt i małą głębokość może być naturalnym przegłębieniem pierwotnego gruntu. Odkryto w niej 2 fragm. ceramiki kultury Chłopice-Veselé. Ceramika tej kultury występowała również bardzo sporadycznie w innych częściach stanowiska 3, podobnie jak różne, niezbyt liczne zabytki krzemienne o cechach charakterystycznych dla osadnictwa neolitycznego? i zapewne wczesnej epoki brązu.

Przewiduje się kontynuację badań.